

Ein oyggj í menning

Í vikuni helt Steinbjørn B. Jacobsen fyrilestur í ítróttahöllini í Trongisvági, hann kallaði »Ein oyggj í menning«.

Ein partur av tiltokunum í sambandi við Tvøroyri 150 ár. Vit prenta fyrilesturin niðanfyri.

Um tú í dag tosar við onkran frá restini av Føroyum, skilja tey Suðuroydna sum eina eind. Men so er ikki. Eg plagdi at siga, at Suðuroyggin hevur tveir miðdeplar. Vág fyri sunnara partin og Tvøroyri fyri norðara partin. Og eg havi altið hugsað, at hetta var neyðugt, tó als ikki tilikur miðdeplar, sum kvaldu restina, heldur tvørturímóti.

Depilin og útjaðarin torva hvønn annan.

Fyri mær hevur Klaksvík soggð allar bygdir í Norðoyggjum tómar.

Hedin Brú bendir á tað

sama longu í »Tann dagin um múlan«. Hann tosar um oyðibygðina Skálatoftir. Allar náttúruvanlukkurnar oyddu hana ikki, »men tá tann bliðoygda Klaksvíkin kom, vann hon uttan svørðslag«. Tá eg fyrstu ferð kom til Klaksvíkar, vóru bergholnir komin, og kom eg tá at hugsa, at tey vóru eins neyðug fyri Klaksvíkina, sum fyri bygdirnar norðanfyri. Og nú binda teir fast við Kunoyinna. Kanska fær Klaksvíkin mestu nyttu av hesum sambandi. Var gott samband komið fyrr, høvdu bygdirnar ikki verið tómdar.

Í Suðri er tibetur eingin bygd avoydd, og nú er fitt av lívi í teimum øllum. At so er, kemst av, at vit í evstu løtu fingur bergholnir norðureftir og vegin suðureftir. Eg segði í aðni, at Suðuroyggin liggur líkasum í tveimum, ella lá, tí nú hugsi eg meir og meir um hana sum eina heild, og siggi fyri mær eitt slag av einum depli vaksa fram vestan fyri Hov. Porkeri. Hetta uttan at nakað verður tikið frá nokrum,

tvørtur ímóti fyri at hjálpa og menna alla Suðuroyina.

Hetta er framtíð — og tó, uttan framtíð eingin livilig nútíð. Og í sama andadrátti má sigast: Eingin nútíð uttan fortíð. Eg skal tó ikki fara aftur til Gøtutróndar og Sigmundar dagar, men halda meg til tað, eg sjálvur havi upplivað.

Her er nóg mikið at taka av, men eg skal royna at verða á somu rás.

Frá Borgini, fjallið norðan fyri Sandvík, søu vit suður á Høvstúgvu. Sjálvandi høvdu vit samband suður um hana, men mesta viðskiftan var norðan fyri hana. Hóast tað bara var eitt fjall millum Sandvík og Hvalba — ein góður tími at ganga, og tað tá bara vóru liðin stórt hundrað ár síðan Sandvíkin aftur var bygd av nýggjum, kundu vit herma eftir hvørjum øðrum.

Sandvíkingar tosaðu so og hvalbingar so. Nú var Sandvík hin so nógv minna. Niðurseturbygðin, meðan Hvalba var hin gamla og fyrrverandi miðdepilin í Suðri. So har

var munur, men har var annar munur eisini og hann stórir. Eg skal ikki her greina hann út í æsir. Verður drúgfort og til onga nyttu, er farið í søguna, men hetta hevur undrað meg stórliga, at nakað sermerkt veksur fram eftir so fáum árum. Kanska ein grundin er, at bygðinar, stórar sum smáar, vóru eindir, ið máttu klára seg púra sjálvar, finna sitt livsstøði, sitt livsgrundarlag, gjørdur tær ikki tað, vóru tær ikki livforar. Gloymt er ikki, at depilin fyri báðar var Tvøroyri, og bara heilt sjáldan kom hin føroyski miðdepilin, Tórshavn, upp í leikin. Sum vit øll vita, var hin fyrsti kjarnin til Tvøroyri, Kongaligi Handilin. Men eitt tjaldur ger einki summar. Bygdirnar í norðoyarhelmingi av Suðuroy skaptu byrjanina til Tvøroyri; seinni komu so fólk úr øllum Føroyum á takið til.

Sig søguna um Simun uttan Anna. Tvøroyri hevði arbeidsplassini — skipini, fiskaplassini, húsplássini, handlarnar, har

tú eisini kundi fáa vegleiðing til sjálvur at fara undir handilsskap o.s.fr. Til stuttleika kann eg her skoyta uppi, at ein sandvíkingur verður meldaður fyri handilsskap einaferð í átjanhundrað og triati árunum. Seinni varð hann handilsmaður í Lopra.

At menningin av Tvøroyri hevur havt alstóran týðning fyri Sandvík og

hinar bygdirnar, er sjálvsagt.

Men har var ein spurningur sum Martin Joensen so meistaraliga hevur lýst í skaldsøgunum. Tann litla bygðin mótvægis stórbygðini. Tann gamla siðmenningin mótir øllum tí nýggja.

Tað eru nógvar søgur um sandvíkingar og aðrar

